

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Teresa Aresti Izagirre

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1924-2017)*

Aurkibidea

Biografia

1924. urtean jaio zen San Antonio auzoko Egurbide baserrian, "Osteko" izenez deiturikoan. Aita Montorra auzokoa zuen eta ama Otxandio eta Aramaio aldekoa, baina Zornotzan bertan hazitakoa. 4 neba-arrebatatik lehen alaba izan zen. Oraindik umea zela, gerra bukatu eta segidan Zornotzako kaleko etxe batera joan zen umezain. Gerora Areetan eta Durangon ere aritu zen beharrean. Hori dela-eta, eskolara joateko aukera gutxi izan zuen. Gerra Zibilean bi neba izan zituen frontean eta beraiek Zaratamo, Galdakao eta Arrigorriaga aldetik ibili ziren ebakuatuta. 17 urte gaz Bernagoitira joan zen neskame eta bertan ezkondu zuen familia berri bat sortuz. Bere bigarren abizena izatez "Eizagirre" zen, baina berak "Izagirre" bezala jaso du.

Zintak

AMO-134

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-08-06
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

AMO-135

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-08-06
- **Iraupena:** 73 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

Pasarteak

1. Umetan umezain eta gosetuta

- **Erref:** AMO-134/004
- **Iraupena:** 0:04:34. **Hasi:** 00:04:44. **Bukatu:** 00:09:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

11 urte inguru zituela, umezain egon zen etxeko aitita harakina zen; hala ere, beretzat ez zuten jatekorik. Baina aitita horretaz jabetu zenean oso ondo hasi zen jaten, ordura arte argalduta eta gosez egon zen-eta. Bertan bizitakoak kontatzen du. Gerraostean, ez zegoen ogirik.

2. Ahizpa zazpi urtegaz umezain

- **Erref:** AMO-134/006
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:10:37. **Bukatu:** 00:12:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Zazpi neba-arreba izan ziren, laugarrena eta lehen alaba zen Teresa. Berak eta gazteenak egin behar izan zituzten etxeko behar gehienak. Bere ahizpa zazpi urte zituela eroan zuten umezain. Etxe hartan bere ahizpa ez zuten oso ondo tratatzen.

3. Baserriko jeneroa emanarazi

- **Erref:** AMO-134/007
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:12:17. **Bukatu:** 00:13:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraostean miseria asko bizi izan zituzten. Baserri txikia zen beraiena eta ez zuten denentzako jatekorik. Jeneroa ere herrira entregatu behar izaten zuten: garia, baba... Etxean sobera ez izan arren udaletxera eroan behar izaten zuten.

4. Familia aberatsean ere gose

- **Erref:** AMO-134/011
- **Iraupena:** 0:04:19. **Hasi:** 00:23:15. **Bukatu:** 00:27:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

<p>Areetako (Getxo) hondartza ondoko txalet batean egon zen neskame. Sukaldari lanak ere egiten zituen eta jateko asko kokoz beteta izaten zuten. Nahiz eta etxeakoak aberatsak izan, ez zuten nahi beste jaten.</p>

5. Gosea ezin ase neskame garaian

- **Erref:** AMO-134/014
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:29:30. **Bukatu:** 00:31:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Areetan (Getxo) neskame egon zen etxean, bere aurretik Arratiako bat egon zen bertan lanean. Gosea zen nagusi etxe hartan. Behin Arratiako horrek zeuden baba guztiak jan zituen; hala ere, ez zen ase.

6. Eskolari ez zitzaion garrantzirik ematen

- **Erref:** AMO-134/017
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:36:24. **Bukatu:** 00:38:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

<p>Zornotzara umezain joan zenean, eskola partikularrera joan zen, baina hara ere joan-etorri asko egin ei zituen. Gurasoek ere ez zioten garrantzi askorik ematen. Dotrina garrantzitsuagoa zen. Zazpi urterekin egin zuen lehen jaunartzea.</p>

7. Goizeko zazpietako meza

- **Erref:** AMO-134/018
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:38:20. **Bukatu:** 00:40:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

San Antonio auzoko mezara goizeko zazpietan joaten ziren. Galtzu-suziria hartuta argitzen zuten bidea. Lupetz artetik joaten ziren mezara. Geure Jauna hartzeko baraurik joan behar izaten ziren.

8. 17 urterekin Bernagoitira neskame

- **Erref:** AMO-134/020
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:41:42. **Bukatu:** 00:43:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

17 urte gaz Bernagoiti auzora etorri zen. Klean ez zen gustura bizi, neskame garaiak klean egon zen-eta. Oso gustura egon zen Bernagoitin, etxean baino hobeto, sekula ez baitzuen haserrerik ezagutu.

9. Gazte garaiak Bernagoitin

- **Erref:** AMO-134/022
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:43:20. **Bukatu:** 00:45:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

17 urte zituela Bernagoitira etorri zen neskame eta bertan ezagutu zuen bere gizona izango zena. Neska-mutilak batera ibiltzen ziren. San Antonio auzoko bolatokian batzen ziren dantzaldietan. Domekak ziren jaiegun bakarrek.

10. Oinez zein oinez inguruetako herrietara

- **Erref:** AMO-134/024
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:45:45. **Bukatu:** 00:47:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

Karmenetan Zornotzara eta San Antonio egunez Durangora joaten ziren. Oinez edo trenez joaten ziren eta askotan, tarte batzuetan, ortozik, oinetakoak eskuan hartuta. Ez ziren bereziki prestatzen jaietarako. Abelina jostunak josten zizkieten arropak.

11. Idi-uztarria lotzeko zailtasunak

- **Erref:** AMO-134/025
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:47:50. **Bukatu:** 00:49:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Teresak ez zuen ikasi josten, ez zuen horretarako astirik izan. Lau-bost behi eta idi-uztarria zuten etxean. Idi-uztarria askotan lotu behar izan zuen inoren laguntza barik. Uztarria lotzeko arazoak.

12. Sagarrak saltzen Durangora

- **Erref:** AMO-134/026
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:49:40. **Bukatu:** 00:51:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Sagar garaian, zapatu eta eguenetan Durangora joaten zen sagarrak saltzera. Astoan eroaten zuen jeneroa. Asto dotorea izan zuen Teresak, txikia eta gogorra. Beste bi andre ere joaten ziren auzotik bertara.

13. Gustura joaten zen errotara

- **Erref:** AMO-134/027
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:51:34. **Bukatu:** 00:52:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotara gauez joaten ziren. Oromiñoraino (Iurreta) joaten ziren, bertako Erdikoerrotara. Errotan ere ondo pasatzen zuten, bertako seme-alabak beraien adinekoak ziren-eta.

14. Errotara gauez estraperloan

- **Erref:** AMO-134/029
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:53:07. **Bukatu:** 00:55:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotara gauez joaten ziren, Guardia Zibilak ez harrapatzeko. Errotara heldu eta astoa ezkutatu egiten zuten. Errotariak bertarako eroandako jeneroaren hamarrena-edo kentzen zien. Arkotxaerrotara ere joaten ziren, baina askotan ur gutxi izaten zuten.

15. Estraperlo garaian aguazilarekin kontuz

- **Erref:** AMO-134/031
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:55:13. **Bukatu:** 00:58:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

Gauza asko egoten ziren estraperloan. Eubako Felix aguazilak batzuetan bi bider ordainarazten zien baserritarrei plazako postua. Txerria hiltzerakoan ere kobratu egiten zien eta zati handi bat kentzen zien.

16. Estraperloa dela-eta bizitakoak

- **Erref:** AMO-134/032
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:58:19. **Bukatu:** 00:59:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

Estraperloarekin lotutako istorio bat kontatzen du pasarte honetan.

17. Aguazilak jeneroa kendu

- **Erref:** AMO-135/002
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:02:20. **Bukatu:** 00:04:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Garai batean, ezin zitekeen herri batetik bestera jeneroa pasatu. Horregatik, aguazila trabiara sartu eta Durangotik zetozenei jeneroa kentzen ibiltzen zen. Behin, amarengana ere joan zen aguazila.

18. Tranbian Durangora eta Bilbora

- **Erref:** AMO-135/004
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:07:02. **Bukatu:** 00:08:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Tranbiak Durangotik Bilborako bidaia egiten zuen. Teresak Bernan hartzen zuen. San Antonion, Montorren, Euban eta Arriandin ere eduki zituen geltokiak, besteak beste. Inoiz Bilbora ere joaten ziren, erosketaren bat egitera-edo, trenez edo tranbiaz.

19. Gehienetan astoz eta oinez

- **Erref:** AMO-135/005
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:08:16. **Bukatu:** 00:09:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Trena hartzen zutenean, geltokian bertan erosten zuten txartela. Tranbian, ostera, "kobratorie" egoten zen barruan. Gehinetan, oinez edo astoz ibiltzen ziren.

20. Buztarria labrantzarako

- **Erref:** AMO-135/007
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:10:29. **Bukatu:** 00:11:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Buztarria labrantzarako erabiltzen zuten. Honekin batera, goldea, area eta burdina-area moduko tresnak erabiltzen zituzten. Aurrean baten batek egin behar izaten zuen itaurrean, baina askotan ganaduek beharra eurek bakarrik egiten ikasten zuten.

21. Iretargiari begiratu baserriko beharrak egiteko

- **Erref:** AMO-135/009
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:12:12. **Bukatu:** 00:13:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Garia, artoa, baba, naboa eta erremolatxa moduko jeneroak hartzen zituzten etxean. Iretargiari sarritan begiratzen zioten soroko beharrak egiteko, baina ez oraingo beste. Gorantz egiten duten landareak iretargi berrian jarri behar dira eta lur barruko jeneroak (patata) ilbeheran. Txerria ere ilbeheran hil behar izaten da.

22. Ganadua tratanteei eta harakinei saldu

- **Erref:** AMO-135/011
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:16:13. **Bukatu:** 00:17:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Ganadua saltzeko harakinekin edo tratanteekin egiten zuten tratua. Hilda saltzen zutenean pisatu egiten zuten ganadua, baina ganadua bizirik zegoenean iritzira egiten zuten.

23. Galdakaon eta Zaratamon ebakuatuta

- **Erref:** AMO-135/014
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:20:09. **Bukatu:** 00:22:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra sasoiaren, etxetik irten eta Galdakaon egin zituzten hiru-lau gau, sabai batean. Handik Zaratamora joan ziren, baina neba zaharrak gordeta egon behar izaten zuen milizianoek harrapatu eta gerrara ez eramateko. Bonbak botatzen zituztenean, lurrean egindako zulo batean sartzen ziren.

24. Galdakao bonbardatu zutenekoa

- **Erref:** AMO-135/015
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:22:52. **Bukatu:** 00:25:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Errazionamendua Zaratamon eta Galdakaon hartzen zuten. Behin, Teresa eta aita Galdakaora zihoazela, bonbardaketak harrapatu zituen basoan. Galdakaon babesleku bat apurtu zen bonbek eta jende piloa hil zen.

25. Milizianoek etxetik atera eta ganaduak ostu

- **Erref:** AMO-135/017
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:30:53. **Bukatu:** 00:33:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Gerratik itzuli zirenean, etxea apurtuta eta hutsik topatu zuten. Milizianoak izan ziren etxetik atera zituztenak. Agertu ziren egunean, ahuntzak zaintzen egon zen Teresa eta ahuntzak hil zizkiotela gogoratzen du. Etxeko ganaduak ere kendu zizkieten.

26. Neba bi gerran

- **Erref:** AMO-135/019
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:37:07. **Bukatu:** 00:37:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Neba bi eduki zituen gerran, zaharrenak zazpi urte egin zituen kanpoan. Eskutitz bidez edukitzen zuten hartu-emana, baina gerraostean inoiz etxera ere etorri ziren.

27. Gazta egiteko prozesua

- **Erref:** AMO-135/021
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:44:09. **Bukatu:** 00:47:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gazta egiteko, balde zabal batean jartzen zuten esnea legarrarekin batera. Esneak legarra hartzen zuenean, dena apurtzen zuten, zabaldu eta gaztanontziak bete. Egun batzuetara buelta eman behar izaten zitzairen eta sikatzten utzi. Gaztak saldu ere egiten zituzten.

28. Haizea txarra txerriarentzat

- **Erref:** AMO-135/023
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:50:31. **Bukatu:** 00:51:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Haizea txarra da gaztarentzat, arrakalak egiten dizkio eta. Horrelakorik pasatuz gero, saldu barik etxerako uzten zuten gaztaia. Behi-esnearekin ez zuten gaztarik egiten, eurek edateko edukitzen zuten eta. Inoiz, esnea bakarrik edanda pasatu izan du eguna Teresak.

29. Hika, zuka eta berorika

- **Erref:** AMO-135/024
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:51:57. **Bukatu:** 00:53:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Neba-arreba eta lagunak artean hika egiten zuten. Haserraten zirenean behintzat, beti egiten zuten hika. Bikoteak zuka egiten zioten eta abadeak eta medikuak berorik.

30. Gabonetan auzoko gazteak batu

- **Erref:** AMO-135/027
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:57:27. **Bukatu:** 00:59:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Gazteak zirenean, auzoko etxe batean batzen ziren Gabonetan. Gabon gau osoa pasatzen zuten kuadrillan, gaztaina erreak jaten-eta. Natibitate goizean zazpiretako mezara joan behar izaten zuten. Behin, ia-ia lo geratu ziren mezan.

31. Erdara entzuten zen Zornotzan eta Durangon

- **Erref:** AMO-135/032
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:06:48. **Bukatu:** 01:09:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Teresa gaztea zenean, erdara ere asko entzuten zen Zornotzan. Denda bateko andreak erdaraz egiten ziola gogoratzen du, nahiz eta euskalduna izan. Orduan, barre ere egiten zieten euskaraz egiten zutenei. Durangon euskaraz gain, erdara ere asko entzuten zen.

32. Gerraostean euskara debekatuta

- **Erref:** AMO-135/033
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 01:09:25. **Bukatu:** 01:12:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Gerraostean ezin zen euskaraz berbarik egin. "Hablar en cristiano" esaten zieten. Auzora etortzen ziren polizia ez zieten ezer esaten euskaraz berba egitearren, barre egiten zieten.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com